

політики, посилення рекреаційної спеціалізації, яка дасть поштовх до вирівнювання соціально-економічної ситуації в усіх адміністративних районах області, а в нашому випадку подолає відставання деяких районів Хмельниччини. В основу рекреаційного районування покладені принципи змістовності, комплексності, системності, однорідності, перспективності, динамічності. В сучасному рекреаційному районуванні області враховано аналіз територіальної структури та організації рекреаційної галузі; аналіз галузевої структури та питома вага рекреаційної галузі в ній; питома вага зайнятих в рекреаційному господарстві від загальної чисельності працюючого населення; рівень кооперування рекреаційної галузі з іншими галузями господарства; рівень розвитку рекреаційної інфраструктури; рекреаційні ресурси як основа формування рекреаційних районів; економіко-географічне положення; сучасна і перспективна потреба населення в рекреаційних послугах.

На території Хмельницької області можна виділити такі рекреаційні райони: Північний, Хмельницький, Придністровсько-Збручанський, Вінковецький.

Висновки та перспективи. Актуальним є туристична промоція Хмельниччини; формування позитивного іміджу області; розвиток зеленого туризму; відновлення історичних пам'яток; розбудова туристичної інфраструктури; збереження екології. Розвиток туристичної галузі сприятиме диверсифікованій економічній діяльності області; створенню нових робочих місць; збільшенню інвестицій; збереженню та примноженню історико-культурної спадщини; збереженню екології; розвитку малого та середнього бізнесу; покращенню якості життя на селі та збереженню традиційного села [1].

Дана стратегічна ціль визначає базу для розвитку туризму на основі поєднання пам'яток історії та культури з відпочинковим і спортивним потенціалом на основі наявних та нових можливостей сільського й зеленого туризму. Ця база спирається на інституційну підтримку, розбудову потенціалу та просування, а також інструменти мікрофінансової підтримки.

Список використаних джерел

1. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – СПб.: Издательский торговый дом «Тера», 1999. – 192 с.
2. Гільберг Т.Г. Рекреаційне господарство Хмельницької області // Географія та основи економіки в школі. – 2002. – №1. – С. 43-44.
3. Крачило М.П. Краєзнавство та туризм: навч. посіб. – К.: «Вища школа», 1994. – 134 с.
4. Комплексна програма розвитку туристичної галузі міста Кам'янець-Подільський на 2005-2015 рр. // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://kam-pod.gov.ua/2012/02/page/2/>.
5. Обласна програма розвитку туризму у Хмельницькій області на 2003-2010 // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.km.ua/menu/podmenu1/25>.

Summary. *The recreational resources of Khmelnytsky region are analyzed. The development of rural green tourism in Khmelnytsky region is described. The activities of state Khmelnytsky resorts, recreational resources of the region are discussed. The actual problems and development prospects are identified. Recreational areas of Khmelnytsky region are defined.*

Key words: *tourism, tourism industry, development, recreational areas, rural tourism.*

УДК 351.82:64

Ігнатенко О.П., к.е.н., докторант Національної академії державного управління при Президентові України

СИСТЕМА БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГОСТИННОСТІ

В результаті досліджень визначено зв'язок розвитку сфери благоустрою населених пунктів з розвитком індустрії гостинності. Досягнення ефективних резуль-

татів розвитку у цих напрямках державної політики можливе завдяки застосуванню інструментів державного регулювання.

Ключові слова: державне регулювання, сфера благоустрою населених пунктів, благоустрій, житлово-комунальне господарство, державна політика, державне управління, нормативно-правове регулювання.

Постановка проблеми. Благоустрій населеного пункту – це «візитна картка» кожного села, селища або міста в індустрії гостинності. Саме з того, який в ньому благоустрій, в якому стані дороги, тротуари, як виглядають зупинки, фасади будинків, зелені насадження, який стан парків та скверів, дитячих та спортивних майданчиків, як його освітлюють вночі, його санітарний стан тощо, складається враження про населений пункт. Стан об'єктів благоустрою населених пунктів – це оцінка діяльності як органів місцевого самоврядування, так і державної влади в цілому. А фактичний стан сфери благоустрою населених пунктів в Україні – це «Портфоліо» держави з оцінки рівня життя та добробуту в країні, що впливає на залучення інвестицій направлених на її розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сфери благоустрою приділив свою увагу Пряхін Є.В. [1]. Зокрема автор торкнувся аспектів розробки і затвердження місцевих правил благоустрою.

Мета статті полягає у розгляді системи благоустрою населених пунктів у призмі індустрії гостинності.

Основні результати дослідження. Базовий Закон України «Про благоустрій населених пунктів» [2], розглядає «благоустрій населених пунктів» як комплекс робіт з інженерного захисту, розчищення, осушення та озеленення території, а також соціально-економічних, організаційно-правових та екологічних заходів з покращання мікроклімату, санітарного очищення, зниження рівня шуму та інше, що здійснюються на території населеного пункту з метою її раціонального використання, належного утримання та охорони, створення умов щодо захисту і відновлення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля.

Об'єкти благоустрою населених пунктів складаються з елементів благоустрою населених пунктів, які можна поділити на ряд категорій за функціональним призначенням:

- утворення зручного транспортного та пішохідного руху;
- формування найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку населення;
- боротьби із забрудненням довкілля;
- формування естетичності благоустрою населених пунктів;
- інженерного захисту територій;
- охорони водних джерел;
- вітро- та шумозахисту;
- шанування історико-культурної спадщини та померлих.

Таким чином, під благоустроєм населених пунктів, наш погляд слід розуміти сукупність робіт і заходів, що включають в себе проектування, будівництво, експлуатацію та знесення (утилізацію) об'єктів (елементів) благоустрою населених пунктів з їх раціонального використання, належного утримання, охорони, організації упорядкування та відновлення для створення здорових, зручних, комфортних та культурних умов життєдіяльності населення на різних за функціональним значенням територіях населених пунктів.

Для реалізації цих понятійних завдань в сфері благоустрою населених пунктів діє низка підгалузей, таких як: дорожньо-мостове господарство, зовнішнє освітлення,

озеленення та комплексний благоустрій, санітарна очистка та поводження з побутовими відходами, а також утримання прибудинкових територій, штучних споруд, майданчиків для паркування, будівель і споруд інженерного захисту територій та поверхневого водовідведення, благоустрою місць поховань і об'єктів поводження із домашніми тваринами в населених пунктах тощо. До цього переліку також можна віднести сферу паркування транспортних засобів.

Відповідно до Закону України «Про благоустрій населених пунктів» суб'єктами у сфері благоустрою населених пунктів є органи державної влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, органи самоорганізації населення, громадяни [2].

Можемо сказати, що діяльність, яка пов'язана з благоустроєм населених пунктів, направлена на задоволення потреб людини до належного функціонального та санітарного стану певної території, де вона мешкає. До певної території у даному випадку відносяться територія навколо місця проживання та роботи людини, а також території загального користування. Фактично можна сказати, що благоустрій населеного пункту має охоплювати всю територію цього населеного пункту в межах його границь. А площа благоустрою населених пунктів дорівнює сумі площ всіх населених пунктів країни.

Благоустрій населених пунктів можна розглядати ще з одного ракурсу – як складова житлово-комунальних послуг відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [3], які мають характер суспільного блага у зв'язку із загальним і невиключним їх споживанням, а саме:

- надання послуг з вивезення побутових відходів (всі операції поводження з побутовими відходами – збирання, транспортування, переробка, утилізація та захоронення);
- надання послуг з утримання прибудинкових територій житлового фонду;
- житлово-комунальні та інші послуги, які індивідуально споживаються населенням (водопостачання та водовідведення, опалення, електропостачання, газопостачання, послуги зв'язку (Інтернет, радіо, телефон, тощо)), і забезпечуються мережами, що проходять під об'єктами благоустрою населених пунктів.

Крім того стан об'єктів благоустрою впливає на ринок нерухомості, а саме: на вартість землі, житла, комерційна та промислова нерухомість.

Система благоустрою населених пунктів згідно із профільним Законом України «Про благоустрій населених пунктів» [2] включає:

- управління у сфері благоустрою населених пунктів;
- визначення суб'єктів та об'єктів у сфері благоустрою населених пунктів;
- організацію благоустрою населених пунктів;
- стандартизацію і нормування у сфері благоустрою населених пунктів;
- фінансове забезпечення благоустрою населених пунктів;
- здійснення державного, самоврядного і громадського контролю у сфері благоустрою населених пунктів;
- встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів.

В свою чергу систему благоустрою населених пунктів можна поділити на наступні підсистеми:

- підсистема вулично-дорожньої мережі;
- підсистема озеленення територій та відпочинку;
- підсистема комунального обслуговування;
- підсистема інженерного захисту територій;

- підсистема прибудинкових територій;
  - підсистема інших територій в межах населеного пункту.
1. До підсистеми вулично-дорожньої мережі відносяться дороги, провулки, узвози, проїзди, пішохідні та велосипедні доріжки.

Відповідно до державних будівельних норм «Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів», затверджених наказ Держбуду України від 11.04.2001 № 89 [4] поділяють вулиці і дороги за їх призначенням:

- головні – для руху транспорту, що обслуговує адміністративні та громадські будинки і споруди, розташовані в межах площі, а також для проведення свят, народних гулянь, демонстрацій, парадів;
  - перед значними громадськими спорудами і будинками (виставки, парки, торгові центри), стадіонами, палацами спорту, театрами тощо – для під'їздів і підходів до громадських будинків і споруд та швидкої евакуації відвідувачів і глядачів, розміщення стоянок легкових автомобілів, зупинок громадського транспорту;
  - транспортні – зосередження та перерозподіл транспортних потоків у місцях перехрещення або примикання магістральних вулиць і доріг з великою інтенсивністю руху різних видів міського транспорту з пересіканням транспортних і пішохідних потоків в одному та різних рівнях, регулювання руху на під'їздах до мостів при виході до них двох і більше вулиць або доріг;
  - вокзальні – для забезпечення зручних під'їздів і пішохідних підходів до вокзалів залізничного, автомобільного, водного (морського й річкового) транспорту та аеропортів, розміщення автомобільних стоянок і зупинок масового громадського транспорту;
  - багатофункціональні – для під'їздів і підходів до значних транспортно-пересадочних вузлів, розміщення споруд приміського та міського транспорту здійснення пересадки пасажирів з одних видів транспорту на інші;
  - ринкові – для забезпечення зручних під'їздів і підходів до ринків, розміщення зупинок громадського пасажирського та стоянок автомобільного транспорту;
  - передзаводські – для організації під'їздів, розміщення зупинок громадського пасажирського та стоянок індивідуального автомобільного транспорту, евакуації працюючих.
2. До підсистеми озеленення територій та відпочинку відносяться: парки (гідропарки, лугопарки, лісопарки, парки культури та відпочинку, парки – пам'ятки садово-паркового мистецтва, спортивні, дитячі, історичні, національні, меморіальні та інші), рекреаційні зони, сади, сквери та майданчики, а також пам'ятки культурної та історичної спадщини, майдани, площі, бульвари, проспекти, пляжі.

Вона являє собою сукупність озелених територій різного функціонального призначення, об'єднаних у взаємопов'язану систему інфраструктури населених пунктів.

Зелені насадження населених пунктів є їх складною системою і діляться на ряд категорій за функціональним принципом. Так, зелені насадження населених пунктів ефективно виконують своє призначення з: формування естетичності благоустрою населених пунктів; охорони водних джерел та пагорбів від ерозії; вітро- та шумозахисту; боротьби з забрудненням повітря; формування найбільш комфортних умов праці, побуту та відпочинку населення.

Система озеленення населених пунктів характеризується великим ступенем складності, яка пов'язана із: складністю процесів, що відбуваються в населених пунктах в

умовах активної взаємодії антропогенного та природного середовища; тісною залежністю від процесів розвитку населених пунктів, скороченням озелених територій при розширенні забудови; різноманіттю функцій та видів зелених насаджень, що складають систему озеленення, тощо.

Озеленення допомагає підкреслити стрункість архітектурних конструкцій, служить прекрасним фоном для малих архітектурних форм садово-паркових скульптур, лаштунками зелених театрів і танцмайданчиків, що її тісно пов'язує із питання відпочинку населення, а також використовується в якості живої огорожі, розділових смуг і острівців безпеки [5].

Саме ж озеленення населених пунктів можна охарактеризувати як:

- комплекс робіт щодо створення і використання зелених насаджень у населених пунктах;
- система зелених насаджень населених пунктів.

Озеленення в населених пунктах є найважливішим складовим елементом і займає значний простір. Важко переоцінити значення озеленення в житті людей і формуванні міського середовища. Озеленена територія не тільки благотворно впливає на людину, а й позитивно впливає на екологію населеного пункту. При грамотному використанні території можна на довгі роки створити естетично привабливі і функціональні зелені насадження.

Так з розвитком мистецтва створення парків з великої розмаїтості течій і стилів планування виникли два узагальнені і відточених прийому ландшафтної архітектури: регулярний і пейзажний, які використовуються сучасними містобудівниками в сукупності [6, с. 29].

Відмітна особливість сучасного мистецтва озеленення – це використання зелених насаджень для поліпшення умов життя людини в праці, побуті, на відпочинку, наближення зелених насаджень безпосередньо до сфери людської діяльності: на території заводів і фабрик, установ, навчальних та дитячих закладів, громадських і житлових будівель. Прогресивним течією в озелененні населених пунктів вважається створення навколо них зелених поясів-акумуляторів чистого повітря і великих зелених насаджень, які пронизують їх територію. У житлових зонах створюються зони відпочинку на основі існуючих лісових масивів, що перетворюються в лісопарки [7, с. 11].

3. Підсистеми освітлення територій поділяється за функціональним призначенням щодо вимог до рівня освітлення:
  - магістральні вулиці і дороги загальноміського значення, площі головні, вокзальні, передмостові та багатофункціональних транспортних вузлів;
  - магістральні вулиці і дороги районного значення, площі перед громадськими будовами та спорудами (стадіонами, театрами, виставками, торгівельними центрами, колгоспними ринками та іншими місцями масового відвідування);
  - вулиці і дороги місцевого значення: житлові вулиці і дороги промислових та комунально-складських зон, проїзди; вулиці і дороги сільських населених пунктів: головні вулиці, житлові вулиці, проїзди, площі перед громадськими будовами та спорудами селищного значення.
4. До підсистеми комунального обслуговування відносяться: поводження з побутовими відходами; паркування та стоянки транспорту; похоронна справа; поводження з бродячими тваринами.
5. До підсистеми інженерного захисту територій включають експлуатацію об'єктів інженерного захисту територій зазвичай відносять: протишумні, протиобвальні споруди; протиселеві споруди; противолавинні споруди; берегозахисні споруди; споруди для захисту від підтоплення; споруди для захисту від затоплення.

Досить важливими можна вважати системи поверхневого водовідведення, які є складовими елементами різних об'єктів благоустрою територій населених пунктів та за їх межами, основною метою яких є інженерний захист територій від підтоплення та затоплення.

6. Підсистема прибудинкових територій. Це території житлової та громадської забудови, земельні ділянки в межах населених пунктів, на яких розміщені об'єкти житлової забудови, громадські будівлі та споруди, інші об'єкти загального користування.
7. До підсистеми інших територій в межах населеного пункту відносяться території підприємств, установ, організацій та закріплені за ними території на умовах договору та інші території в межах населеного пункту.

Висновки. Розвиток індустрії гостинності цілком залежить від належного функціонування сфери благоустрою населених пунктів та від виваженої державної політики у цій сфері. Досягнення ефективних результатів такої політики можливе завдяки застосуванню інструментів державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Пряхін Є.В. Адміністративно-правове регулювання і забезпечення дотримання правил благоустрою населених пунктів в Україні: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Є.В. Пряхін; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2007. – 19 с.
2. Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 №2807-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 2580.
3. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 №1875-IV // Відом. Верх. Ради України. – 2004. – № 47. – Ст. 514.
4. Державні будівельні норми України «Споруди транспорту. Вулиці та дороги населених пунктів». Наказ Держбуду України від 11.04.2001 № 89. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blagoustriy.info/>
5. Благоустрій міста / Пер. з французької Щ. Жупанський, С. Синиця. – К.: Основи, 1995. – 107 с.
6. Теодорский В.С. Садово-парковое строительство и хазяйство: Учеб. для техникумов / В.С. Теодорский. – М.: Стройиздат, 1989. – 351 с.
7. Хотунцев, Ю.Л. Экология экологическая безопасность: учебн. пособие для высш. пед. учеб. заведений. – 2-е изд., перераб. – М.: Изд. центр Академия, 2004. – 480 с.

***Summary:** As a result, the studies were identified communication the development of area of beautification of human settlements with the development of the hospitality industry. Effective results in these areas of public policy possible through the use of public regulation.*

***Key words:** government regulation, area of beautification of human settlements, beautification of human settlements, housing & municipal economy, public policy, public management, legal regulation.*

УДК 379.85:504.062

Ковтуник І.І., к.геогр.н., старший викладач Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

ТУРИСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ

Опрацювавши літературні джерела вивчено поняття «туристична інфраструктура». Статтю присвячено питанням інфраструктури туризму, її компонентній структурі та розвитку на території України.

***Ключові слова:** туризм, інфраструктура, елементи інфраструктури.*

Актуальність теми. Головним чинником ефективного використання рекреаційних ресурсів є наявність в межах туристичних дестинацій туристичної інфраструкту-